

Constantinople and its Hinterland, Editörler, Cyril Mango, Gilbert Dagron, Variorum 1995.

Oxford'da 1993 Nisanı'nda yapılan aynı başlıklı sempozyumun İngilizce ve Fransızca bildirilerinden oluşan bir eser. İstanbul'un su sistemi (Mango), beslenmesi (Durliat), şehrin tahılının temini (Magdalino), sebze ve balık temini (Kodeno ve Dagron'un makaleleri) sonra Morrison ve Şevçenko'nun para ve idari yapı üzerindeki ve nihayet savunma sistemi üzerindeki makalelerden oluşan bir eser. Bu derlemede, ünlü Bizans uzmanları tarafından aydınlatıcı ve açıklayıcı makaleler kaleme alındığı açık. Yazarların hiçbiri sonraki Osmanlı sistemiyle bağlantı kuracak durumda değil; bunu okuyucu yapmalı. Osmanlı İstanbul'u anlamak için okuma başlangıcı bir eser olduğu açık. Bu bakımdan boşluğu dolduran, kolay yararlanılacak bir müracaat kitabı olduğu da açık. Meselâ J. F. Haldon'un şehrin savunma sistemi ve yerleşik garnizonları üzerindeki makalesi; Osmanlı devri Kapukulu ocaklarının yerleşimi açısından aydınlatıcıdır (gerçi savunma sistemi farklı bir sistem ve teknolojiye dayanıyordu). Bu kategoride Nevra Necipoğlu'nun, I. Beyazıt'ın kuşatması (1394-1402) sırasında Doğu Roma başkentinin ekonomik durumu üzerindeki makalesi de kayda değer. Böylece bu önemli Osmanlı kaynakları dışında olayı bir de öbür taraftan öğreniyoruz. Başkentün çevresiyle ilişkileri üzerinde ilginç makaleler var; meselâ arkeologlardan Nuşin Asgarî; şehrin mermer ihtiyacının nereden ve nasıl karşılandığını uzun yıllar yaptığı kazılara istinaden kaleme almış.

Gene şehrin Yahudi gibi gayrihristiyan topluluğunun etrafla ilişkisi (D. Jacoby) Venedikli yabancıların yerleşmesi (Maltezou) ve Bizans'ın asıl dinî, kültürel, ticarî, siyasî hinterlandı olan Rusya ile şehrin ilişkileri J. Shephard'in makalesinde ele alınıyor. Osmanlı idarî, iktisadî tetkikleri için Bizans geçmişi ele alan yararlı bir sempozyum basılmış oluyor. Böyle bir sempozyumun 16.-17. yüzyıllar İstanbul'u için yapılıp bu serinin üzerine eklenmesi gerekir. Bazı çalışmaların değer kazanması bu gibi toplu projelerle mümkün oluyor. Meselâ N. Asgarî'nin yıllarca yürüttüğü kazı ve saha tesbitleri böyle bir makale ve proje ile anlam kazanıyor ve belki araştırmacının İstanbul Osmanlı mimarisinin malzeme kaynakları için de söyleyeceği, bilmediğimiz noktalar ortaya çıkabilir.

İLBER ORTAYLI

